

**DETENTION BY THE AUTHORIZED OFFICER:
LEGISLATIVE «LABYRINTS» AND REALITIES
OF LAW ENFORCEMENT PRACTICE**

**ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ
СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ: ЗАКОНОДАВЧІ «ЛАБІРИНТИ»
ТА РЕАЛІЇ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ**

Viktoriia Rohalska¹

Tetiana Fomina²

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-190-9-8>

Abstract. The problems related to the procedure of detention by an authorized official without the decision of the investigating judge or court, of a person suspected of committing a crime have been studied, namely: the uncertainty about who is authorized to detain persons under Art. 208 of the Criminal Procedure Code of Ukraine; lack of understanding or authority of the above-mentioned persons to detained persons before entering information into the Unified Register of Pre-trial Investigations, to execute search warrant of detained person and to carry out temporary seizure of things and documents and whether further evidence obtained during such proceedings will be declared inadmissible; the lack of an effective mechanism for ensuring the rights of detainees, in particular, round-the-clock urgent linguistic assistance for persons under criminal prosecution, etc. The purpose of the study is the new scientifically substantiated results of detention by an authorized official without the decision of the investigating judge, of a person suspected of committing a crime, as well as formulating on their basis scientifically based proposals and recommendations for improving criminal procedure law and practices of its application in the aspect of the subject of research. It is concluded that in today's actuality it is

---

¹ PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Criminal Procedural Law Department, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine

² D.Sc. in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Criminal Process and Organization of Pre-trial Investigation, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

possible to change the practice of detention only by taking comprehensive measures. The first aspect is related to legislative changes. We believe that the law should be clear. Consequently, the CPC of Ukraine must clearly define, first, the procedural status of a detained person, with the provision in a separate rule of his concept, rights and responsibilities; second; the issue of legality of detention before entering information into the Unified Register of Pre-Trial Investigations has been resolved; thirdly, the procedure for searching of a detained person has been regulated. The second aspect is related to the development of bylaws on the algorithm of actions of the authorized official, which would clearly define his powers; the order of interaction between different services and units during the detention of a person. The third aspect is related to the continued implementation of pre-trial investigation and pre-trial detention facilities in all units of the Custody Records system, which allows recording of all actions of a detainee from the moment of his/her actual detention until the issue of choosing a measure of restraint against him/her is resolved, in particular – and during the explanation of the rights of the detainee by the officials responsible for the stay of the detainees. The fourth area is to strengthen the measures of respect of the rights of the detained person and, in particular, the need to develop a procedure for hiring an interpreter through the Centers for Free Secondary Legal Aid and an effective round-the-clock mechanism for providing urgent linguistic assistance to detainees who do not speak the language of criminal justice.

1. Вступ

Затримання особи є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, а саме – тимчасовим запобіжним заходом, порядок застосування якого регламентовано як в міжнародних документах (ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [1], ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ [2]) та ін.) так і в національному законодавстві (ст. 29 Конституції України [3], ст.ст. 131, 188-191, 207-213, 298-2, 522, 582, Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [4] та рядом інших законів).

Системний аналіз кримінального процесуального законодавства дозволив на сьогодні виділити наступні види затримання: 1) затри-

мання підозрюваного, обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді або суду з метою приводу (ст.ст. 188–191 КПК України); 2) затримання особи без ухвали слідчого судді або суду: законне затримання, тобто затримання будь-якою особою (ст. 207 КПК України); затримання уповноваженою службовою особою (ст.ст. 208, 298-2, 582 КПК України); превентивне затримання в районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до терористичної діяльності відповідно до норм Закону України «Про боротьбу з тероризмом»; затримання особи на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні (ст. 522 КПК України).

Затримання особи, будучи одним із найбільш суворих заходів примусу, тим не менше є необхідним засобом досягнення дієвості кримінального провадження, а тому доволі активно застосовується у правозастосовній практиці. Серед перелічених видів затримання, найбільш розповсюдженим є – затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді або суду, особи, яка підозрюється у вчиненні злочину. Так, у 2013 році кількість затриманих осіб в Україні становила – 13565, у 2014 р. – 12116, у 2015 р. – 11563, у 2016 р. – 9437 осіб [5], у 2017 р. – 17936, у 2018 р. – 14979, у 2019 – 14486, у 2020 р. – 11473 [6, с. 220–221].

Наукові пошуки щодо вивчення правової природи затримання та порядку його здійснення (Ю.В. Лук'яненко (2016 р.) [7], О.В. Шульга (2016 р.) [8], Д.В. Лазарева (2017 р.) [9], Є.В. Дояр (2018 р.) [10], А.-М.Ю. Ангеленюк (2018 р.) [11] та ін.) засвідчили існування певних проблем, пов'язаних із зазначеним видом затримання, а саме: невизначеність щодо того, хто є уповноваженою особою на затримання осіб в порядку ст. 208 КПК України; відсутність розуміння чи уповноваженні вищезазначені особи здійснювати затримання осіб до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), проводити обшук затриманої особи та здійснювати у неї тимчасове вилучення речей і документів та чи не будуть в подальшому докази, здобуті під час таких процесуальних дій визнаватися недопустимими; відсутність існування ефективних механізмів забезпечення дотри-

мання прав затриманих осіб, зокрема – цілодобової термінової лінгвістичної допомоги для осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування, тощо.

Метою дослідження – є нові науково обґрунтовані результати щодо здійснення затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, а також формулювання на їх підставі науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій із вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування в аспекті предмета дослідження.

Для досягнення вищезазначеної мети необхідно виконати наступні завдання: проаналізувати нормативно-правові акти, якими регламентується затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді або суду, особи, яка підозрюється у вчиненні злочину; з'ясувати хто відноситься до уповноважених службових осіб на затримання; розглянути можливість здійснення затримання та проведення обшуку затриманої особи уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді або суду до внесення відомостей до ЄРДР на предмет їх законності; визначити проблемні аспекти дотримання прав затриманих осіб та запропонувати конкретні шляхи їх вирішення.

Теоретичну базу дослідження становлять наукові праці з кримінального процесу. Нормативною основою зазначеної праці є КПК України, ЄКПЛ, практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Достовірність та аргументованість проведеного дослідження також забезпечується емпіричним матеріалом, до якого відноситься: статистична звітність судів першої та апеляційної інстанцій, Генеральної прокуратури України за 2013–2020 рр., результати проведеного узагальнення практики, у межах якого опрацьовано понад 520 судових рішень, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень, матеріали понад 480 кримінальних проваджень, а також зведені дані, отримані під час анкетування, у межах якого опитано 654 респонденти, серед яких 57 суддів місцевих та апеляційних судів, 79 прокурорів, 427 слідчих, 53 адвокати, 38 науковців зі спеціальності 12.00.09, що проводилося в межах дисертаційного дослідження «Теоретичні та процесуальні основи застосування запобіжних заходів у кримінальному судочинстві України» [12] та «Теоретичні засади реалізації в кримінальному провадженні права на справедливий судовий розгляд».

Під час підготовки дослідження застосовувалися загальнонаукові методи дослідження, а саме: діалектичний метод правових явищ, за допомогою якого досліджено поняття та правова природа затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді або суду, особи, яка підозрюється у вчиненні злочину; компаративістський метод – у процесі порівняння норм КПК України з нормами ЄКПЛ та рішеннями ЄСПЛ; логіко-юридичний метод – при аналізі та тлумаченні правових норм, що регулюють підстави та процесуальний порядок затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді або суду, особи, яка підозрюється у вчиненні злочину; соціологічний метод – під час вивчення юридичної практики, кримінальних проваджень і результатів анкетуванні практичних співробітників та інші методи. При цьому всі наукові методи дослідження застосовувалися у взаємозв'язку, що сприяло всебічності, повноті та об'єктивності дослідження.

2. Поняття уповноваженої службової особи

Важливим аспектом для правильного розуміння процесуального порядку затримання в порядку ст. 208 КПК України є визначення кола суб'єктів, уповноважених на його здійснення. Зокрема, виникає необхідність у визначенні статусу «уповноваженої службової особи», оскільки законодавцем його чітко не визначено, а серед правників панують різні підходи до його розуміння. У положеннях ч. 6 ст. 191, ч. 3 ст. 207 КПК України закріплено, що уповноважена службова особа – це особа, якій законом надано право здійснювати затримання. Єдиним нормативним критерієм віднесення осіб до числа уповноважених є те, що закон надає таким особам право здійснювати затримання. Втім роз'яснення стосовно того, яким же законом особі надано право затримувати, у КПК України не міститься, що зумовлює практичні проблеми в застосуванні цієї норми. Отже, для визначення кола суб'єктів, уповноважених здійснювати затримання особи, слід проаналізувати норми спеціальних законів, які містять повноваження відповідних осіб на здійснення цього заходу.

Системне дослідження положень різних законодавчих актів дає можливість зрозуміти, що особи, яким законом надано право здійснювати затримання, це: 1) поліцейські (п. 9 ч. 1 ст. 23, ч. 1 ст. 37 ЗУ

«Про Національну поліцію») [13]; 2) військовослужбовці Національної гвардії України (п.п. 2-4 ч. 1 ст. 13 ЗУ «Про Національну гвардію України»); [14] 3) співробітники Служби безпеки України (п.п. 1, 6-7 ч. 1 ст. 25 ЗУ «Про Службу безпеки України») [15]; 4) військовослужбовці, а також працівники Державної прикордонної служби України, залучені до оперативно-службової діяльності (п. 7 ч. 1 ст. 20 ЗУ «Про Державну прикордонну службу України» [16], п. 5 ст. 28 ЗУ «Про державний кордон України») [17]; 5) посадові особи податкової міліції (ст. 351 Податкового кодексу України) [18]; 6) працівники Національного антикорупційного бюро України (п. 10 ч. 1 ст. 17 ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України») [19]; 7) посадові особи органів доходів і зборів (п. 1 ч. 1 ст. 582 Митного кодексу України) [20]; 8) посадові особи, залучені до антитерористичної операції, в районі її проведення (п. 2 ч. 1 ст. 15 ЗУ «Про боротьбу з тероризмом») [21]; 9) уповноважені посадові особи Державного бюро розслідувань (п. 5 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про Державне бюро розслідувань») [22]; 10) посадові і службові особи органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів (п. 4 ч. 2 ст. 18 Закону України «Про державну кримінально-виконавчу службу України») [23]; 11) військовослужбовці служби правопорядку (ст. 7 Закону України «Про військову службу правопорядку у Збройних силах України») [24]; 12) капітани суден України (ч. 2 ст. 67 Кодексу торговельного мореплавства України) [25]; 13) з'єднання, військові частини і підрозділи, зокрема чергові сили Збройних сил України (ст. 1-1 Закону України «Про Збройні сили України») [26]; 14) військовослужбовці Управління державної охорони України (п. 2 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб») [27].

Зазначений перелік не є вичерпним, оскільки його доповнення або скорочення напряму залежить від внесення змін і доповнень до законодавства України, пов'язаних із реформуванням системи правоохоронних органів (створення нових, реорганізація або ліквідація існуючих органів тощо).

Отже, як бачимо, повноваження для затримання особи за вчинення кримінального правопорушення встановлено для доволі широкого кола службових осіб. Втім на практиці, як цілком вірно було зазначено в листі Офісу Генерального прокурора «Щодо дотримання вимог Кон-

венції про захист прав людини і основоположних свобод та Кримінального процесуального кодексу України під час затримання особи» (від 17.08.2020 р. № 13/4-565вих-328окв-20) (далі – Лист), однією з системних проблем, що призводять до порушень основоположних свобод прав і свобод людини, зокрема права на свободу і особисту недоторканність є віднесення до «уповноваженої службової особи», яка має право здійснювати затримання без ухвали слідчого судді, виключно працівників органів досудового розслідування [28]. Дійсно, на практиці під уповноваженою службовою особою, як правило, розуміють лише слідчого. Так, у 2015–2016 рр. фахівцями Експертного центру з прав людини було проаналізовано 512 протоколів затримання, передбаченого ст. 208 КПК України. У 67 % протоколів було зафіксовано що затримання здійснено слідчим, а місцем фактичного затримання було зазначено приміщення правоохоронного органу, зазвичай кабінет слідчого [29, с. 247–248]. Схожі дані отримано нами також під час анкетування практичних працівників [12].

Така практика не є правильною, і як вірно зазначено в Листі: «уповноважена службова особа» є родовим поняттям, що включає в себе як слідчого, так і інших працівників правоохоронних органів, яким відповідними законами надано право на здійснення затримання. До таких працівників, зокрема, належать і працівники патрульної поліції та оперативних підрозділів, які мають повноваження здійснювати затримання в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України» [28].

На цьому також наголосила і колегія суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду (далі – ККС ВС) в своїй ухвалі від 16 лютого 2021 року в справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19), де дійшла до висновку, що зазначений термін включає поліцейських патрульної або іншої служби поліції, яким таких повноважень надано статтею 37 Закону «Про Національну поліцію», військовослужбовців Служби правопорядку, уповноважених на затримання Законом «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», службових осіб органів Державної прикордонної служби України тощо [30].

Отже, задаючись питанням щодо поняття «уповноважена службова особа» слід визнати, що законодавцем закладена ідея розуміння даної особи як суб'єкта, якому різними законами надано право затримувати

особу. І відповідно уповноваженою службовою особою є працівники органів досудового розслідування, працівники оперативних підрозділів, поліцейські (й, зокрема, патрульні поліцейські), військовослужбовці та інші особи, яким відповідними законами надано право на здійснення затримання.

3. Питання законності затримання особи в порядку ст. 208 КПК України до внесення відомостей до ЄРДР

Питання законності затримання особи в порядку ст. 208 КПК України до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР постійно перебуває під увагою науковців. Одні процесуалісти вважають законними такі затримання, інші – ні. Зокрема, Л.М. Лобойко вказує, що системне тлумачення ст.ст. 207, 208, 214, 223, 236 КПК дає підстави для висновку про допустимість провадження до внесення відомостей до ЄРДР також інших процесуальних дій [31, с. 186]. У свою чергу А.В. Захарко вважає, що складання уповноваженою службовою особою, слідчим або прокурором протоколу затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, на підставі ст. 208 КПК України до внесення відомостей про вчинений злочин до ЄРДР на підставі ст. 214 КПК України є цілком логічним і таким, що відповідає системному тлумаченню кримінального процесуального законодавства України [32, с. 216]. Проти цієї наукової позиції виступають такі відомі процесуалісти, як В.І. Фаринник [33, с. 311], Ю.П. Янович [34, с. 183], вказуючи на те, що після фактичного затримання особи відомості про вчинення кримінального правопорушення негайно після його завершення мають бути внесені до ЄРДР і лише тоді повинен складатися протокол затримання. Розвиваючи цей підхід, І.В. Гловюк переконана, що затримання до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР є незаконним. Втім, враховуючи невідкладний характер затримання, нині чинна регламентація його здійснення критики не витримує. У зв'язку з цим, на думку вченої, необхідно вносити зміни до ст. 214 КПК України [35, с. 307]. Ми також є прибічниками пропозиції передбачити в ч. 3 ст. 214 КПК можливість проводити до внесення відомостей до ЄРДР, окрім огляду місця події, також і затримання особи [36].

Питання про законність затримання до внесення відомостей до ЄРДР є сумнівним для сприйняття не лише для науковців, а для прак-

тиків. Так, всупереч «реальній картині» здійснення затримання особи, тобто коли ще відомості до ЄРДР не внесено, на практиці вироблено декілька моделей непроцесуальних/ неофіційних/ тіньових/ незадокументованих затримань.

Першу «модель» непроцесуального затримання можна умовно назвати «виклик фактично підозрюваної особи як свідка». На практиці нерідко є випадки, коли слідчий, маючи певні факти причетності особи до вчинення злочину, викликає її для допиту як свідка, попереджаючи про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивих показань (ст. 384 КК України) та за відмову від дачі показань (ст. 385 КК України). У подальшому показання, надані свідком, використовуються для зміни процесуального статусу особи та повідомлення їй про підозру. Слід визнати, що навіть передбачення в п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК України таких доказів недопустимими не викоринило цієї негативної практики¹.

Друга «модель» непроцесуального затримання пов'язана з доставленням особи оперативними працівниками на підставі доручення слідчого. Як відомо, слідчий має право доручати оперативним підрозділам у порядку ст. 40 КПК України лише проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Втім, усталеною є практика, коли слідчі дають доручення й про здійснення таких дій, як, наприклад, встановлення місцезнаходження особи, очевидців злочину або викрадених речей, доставлення особи, тобто таких дій, що виходять за межі дозволених законом. У цьому випадку слід навести рішення ККС ВС від 20.09.2019 р., який констатував, що начальник відділення слідчого відділу вчинив дії, які призвели до завідомо незаконного затримання особи, а саме в порядку ст. 40 КПК України, надав доручення оперативному підрозділу УБОЗ про встановлення місця знаходження особи, доставлення її до службового приміщення УМВС України в одній з областей. У рішенні вказано, що з урахуванням посади правоохоронця, яка передбачала наявність відповідної освіти та досвіду роботи, немає підстав вважати, що, даючи доручення про доставку особи, а в подальшому склавши протокол про його затри-

---

¹ Реальні випадки отримання доказів від свідка, який надалі був визнаний підозрюваним, наведені у підрозділі 5.2.9 щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2016 рік «Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні» [37, с. 206].

мання, начальник відділення не усвідомлював протиправності своїх дій, не передбачав настання суспільно небезпечних наслідків у вигляді незаконного затримання особи [38]. А отже, слід констатувати, що доставлення особи на підставі доручення слідчого може бути виконано тільки в один із способів, зазначених у ст. 209 КПК України. Відповідно таке доставлення є незаконним затриманням, що тягне за собою відповідальність за ст. 371 КК України.

Третю «модель» слід назвати «доставлення без протоколу». Для того, щоб уникнути незаконних затримань, іноді оперативні працівники або патрульні поліцейські, заставши особу під час вчинення злочину, вважаючи, що в них немає права складати протокол за ст. 208 КПК України, «запрошують» таку особу добровільно пройти до органу досудового розслідування. Іноді таке «запрошення» може мати цілком доброзичливий характер. Фактично уповноважена службова особа здійснює доставлення затриманої особи без складання протоколу згідно з вимогами ст. 208 КПК України. Разом із тим такий вид доставлення також слід розцінювати як затримання. Із метою обґрунтування такого розуміння наведемо висновки, викладені в постанові Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 27.11.2019 р. Згідно з обставинами справи, у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України, особу було доставлено до відділу поліції 17.09.2017 р. о 17 год. 40 хв. Втім, у протоколі вказано час затримання 23 год. 40 хв. Орган, уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги, було повідомлено 17.09.2017 р. о 23 год. 44 хв. Протягом перебування особи у відділу поліції слідчий провів пред'явлення особи для впізнання за участю потерпілого та свідка. ККС констатував, що особа з огляду на положення ст. 209 КПК України була фактично затриманою, а відтак докази, отримані внаслідок проведення слідчих розшукових дій після фактичного затримання без участі адвоката, повинні бути оцінені з точки зору їх допустимості [39]. Отже, у наведеному рішенні суд касаційної інстанції визнав, що особа 7 годин до складання протоколу про затримання та повідомлення про це захисника проти своєї волі перебувала у приміщенні підрозділу поліції і фактично була затриманою особою. Відтак суд визнав, що «доставлення без протоколу» є порушенням прав затриманої особи.

Слід навести ще приклад «незадокументованого» затримання. Зокрема, іноді особу можуть тримати не у відділі поліції, а на місці вчинення злочину. Зокрема, це стосується випадків «неоформленого» затримання особи з наркотичними засобами. Наприклад, 21.01.2020 р. така ситуація була предметом розгляду ККС ВС. Згідно з матеріалами кримінального провадження, 15.05.2017 р. працівники поліції під час проведення профілактичних заходів зупинили особу, яка добровільно видала їм три пакети з амфетаміном загальною вагою 8,74 г. Через годину після цього на місце прибула слідчо-оперативна група, де слідчий оформив протокол огляду місця події. Разом із тим протягом години (із 16.00 до 17.00) особа перебувала в кайданках. Отже, Київський апеляційний суд вважав протокол огляду місця події недопустимим джерелом доказів. Водночас апеляційний суд становив, що особа фактично була затриманою, однак протоколу про її затримання не було складено і процесуальних прав не роз'яснено. Це стало приводом Київському апеляційному суду для скасування обвинувального вироку та закриття кримінального провадження. ККС ВС залишив рішення апеляційного суду в силі [40]. Відтак суд касаційної інстанції фактично в чергове наголосив, що тримання затриманої особи без належного оформлення протоколом є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону.

Отже, з урахуванням вказаного стає зрозуміло, що неоднозначне тлумачення правниками кримінальних процесуальних норм і щодо поняття уповноваженої службової особи, і щодо законності здійснення затримання до внесення відомостей у ЄРДР призвело до неправильного розуміння усього процесу затримання в порядку ст. 208 КПК України. Втім слід врахувати, що затримання особи є заходом забезпечення кримінального провадження (ч. 2 ст. 131 КПК України), а отже, і повинно відбуватися в межах кримінального провадження. Відтак, щоб зрозуміти окреслене питання, слід з'ясувати сутність терміну «кримінальне провадження» та його часові межі [41].

Згідно з положеннями п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України: «кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність» [4]. Буквальне тлумачення цієї норми дає можливість зрозуміти, що поняття кримінального про-

вадження доволі широке і його початок не пов'язаний із початком досудового розслідування. І відповідно процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого Законом України про кримінальну відповідальність (зокрема і затримання), можуть бути здійснені поза межами досудового розслідування і судового провадження. Відтак, затримання особи може бути здійснено до винесення відомостей до ЄРДР [41].

Аналогічна позиція була висловлена і в Листі, в якому зазначено що однією з системних проблем, що призводять до порушень основоположних свобод прав і свобод людини, зокрема права на свободу і особисту недоторканність є неправильне розуміння терміну «кримінальне провадження», внаслідок чого затримання обліковується не з моменту фактичного затримання, який чітко визначений у ст. 209 КПК України, а після внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до ЄРДР та роз'яснено що «з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР починається досудове розслідування як одна із стадій кримінального провадження (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України). Затримання ж є процесуальною дією, яка безпосередньо пов'язана з вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і є складовою кримінального провадження, незважаючи на те, що відповідні відомості ще не були внесені до ЄРДР» [28].

Висновок про те, що затримання особи до внесення відомостей до ЄРДР не є порушенням норм кримінального процесуального законодавства зробив і Верховний суд в своїй ухвалі від 16 лютого 2021 року у справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19), де зазначив «що затримання і особистий обшук затриманої особи може відбуватися до внесення відомостей у ЄРДР... адже затримання без дозволу суду є непередбачуваною подією, тому вимога до органу правопорядку внести відомості до ЄРДР до такої події є нереалістичною.... Внесення чи невнесення відомостей до ЄРДР на час затримання та особистого обшуку особи не може бути умовою законності затримання і, відповідно, фактором, який визначає допустимість доказів, отриманих під час такого обшуку» [42].

Отже, системне тлумачення положень, закріплених у ст.ст. 3, 131, 208 КПК України, врахування правових позицій Верховного Суду та

роз'яснень Офісу Генерального прокурора дає можливість зрозуміти, що здійснення затримання особи як заходу забезпечення кримінального провадження до внесення відомостей до ЄРДР є законним.

4. Допустимість доказів, отриманих під час обшуку затриманої особи

Проблема законодавчої регламентації затримання в порядку ст. 208 КПК України зумовлює нас зупинитись ще на одному гострому і проблемному питанні, присвяченому допустимості доказів, отриманих у ході обшуку затриманої особи. Системне дослідження законодавчих положень, присвячених порядку тимчасового вилучення майна в затриманої особи та її особистого обшуку свідчить про неповне та суперечливе нормативне урегулювання цього питання. Так, відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 168 КПК України кожному, хто законно затримав особу в порядку, передбаченому ст.ст. 207, 208 КПК, надано право здійснити тимчасове вилучення майна, яке може відбуватися також під час обшуку. Крім того, згідно із приписами ч. 3 ст. 208 КПК України, уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи.

Отже, фактично закон дозволяє уповноваженій службовій особі (а не лише слідчому, прокурору) здійснювати обшук затриманої особи, у ході якого можливе тимчасове вилучення майна. Нібито, право на обшук затриманої особи та тимчасове вилучення майна закон передбачив, проте процесуальний порядок здійснення цього права, як із точки зору унормування, так і з позиції його практичної реалізації залишається проблематичним. Із цього приводу в науковій літературі цілком слушно підкреслюється, що за обсягами правового регулювання та способом викладення нормативного матеріалу в тексті закону порядок проведення обшуку особи з вилученням у неї під час обшуку предметів, матеріалів та документів до внесення відомостей про вчинений злочин до ЄРДР, подальше їх використання як доказів у кримінальному процесі поставлені фактично поза законом [43, с. 35].

Слід зазначити, що наразі чинним КПК України порядок проведення обшуку особи загалом є неурегульованим, що викликає низку питань теоретичного і прикладного характеру. Зокрема, обшук особи є частиною процесуальної дії – затримання особи і проводиться з

дотриманням вимог, що встановлені для слідчих (розшукових) дій [44, с. 200] або обшук особи – це самостійна слідча (розшукова) дія [45, с. 200], або це вид обшуку [46, с. 295]? Питання нормативного урегулювання обшуку особи виходять за межі нашого дослідження, хоча зрозуміло, що воно однозначно вимагає вирішення. Втім у межах цієї роботи перед нами постає питання щодо з'ясування процесуального порядку обшуку затриманої особи та тимчасового вилучення в неї майна.

У питаннях порядку проведення обшуку затриманої особи ч. 3 ст. 208 КПК України відсилає до ч. 7 ст. 223 та ст. 236 КПК України. Втім, якщо положення ч. 7 ст. 223 КПК України дають чітке розуміння щодо умови проведення обшуку особи (за наявності двох понять), то при буквальному тлумаченні ст. 236 КПК України видається, що обшук особи повинен проводитися: на підставі ухвали слідчого судді (ч. 1); особами тієї ж статі (ч. 5); у присутності адвоката (ч. 5); фіксуватися за допомогою аудіо- та відеозапису (ч. 10). Чи можливо реалізувати такий порядок (зокрема, щодо отримання ухвали слідчого судді на обшук затриманої особи) в умовах раптовості вчинення злочину? Зрозуміло, що складно уявити ситуацію, коли, наприклад, поліцейський, затримуючи особу, залишить її на місці злочину, щоб звернутися до слідчого, який може подати відповідне клопотання до слідчого судді. Втім вивчення слідчої та судової практик свідчить про те, що іноді слідчі, прокурори подають, а слідчі судді розглядають та вирішують по суті клопотання про обшук особи (знову ж зіштовхуємося з проблемою оформлення протоколу затримання слідчим, а не уповноваженою службовою особою). У цьому випадку слід врахувати висновки, що містяться в узагальненні судової практики, викладені в постанові ВССУ від 17.10.2014 р. № 9, про те, що обшук особи може бути здійснений без ухвали слідчого судді уповноваженою особою, слідчим, прокурором у порядку ч. 3 ст. 208 КПК України [47].

Втім, якщо з приводу недоцільності отримання ухвали слідчого судді на обшук маємо судове роз'яснення, то з приводу інших аспектів, які містяться у ст. 236 КПК України і повинні застосовуватися в ході обшуку затриманої особи, однозначного розуміння немає. А отже, є проблемні питання щодо участі адвоката під час обшуку особи на місці вчинення злочину, а також щодо доцільності фіксації цієї дії.

На практиці із проблемою допустимості отриманих доказів зіштовхуються найчастіше під час оформлення виявлених наркотичних засобів. Наприклад, якщо поліцейський з огляду на фізичний стан людини має відомості про те, що особа зберігає при собі наркотичні засоби, він може провести лише поверхневу перевірку (ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію»). При цьому поверхнева перевірка полягає у здійсненні візуального огляду особи, проведенню по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі [13]. І, наприклад, вилучення з-під внутрішньої сторони пояса шортів особи не узгоджується із зазначеними вище вимогами закону щодо порядку проведення поверхневого огляду особи. Таку позицію висловив Касаційний кримінальний суд у постанові від 12.04.2018 р., визнавши, що психотропна речовина була вилучена в особи не під час огляду, а саме під час його затримання та обшуку, які проведено з порушенням вимог статей 207, 208, 223, 236 КПК України [48].

Відтак, відсутність чітких законодавчих положень щодо порядку проведення обшуку особи призводить до непорозумінь у правозастосовній діяльності. У зв'язку з цим, практичні працівники, намагаючись «обійти» зазначені проблемні кути законодавства, дуже часто оформлюють вилучені речі, як такі, що надані затриманою особою добровільно. У протилежному випадку уповноважена службова особа взагалі не обшукує особу, а доставляє її до найближчого органу досудового розслідування, де вже слідчий виконує всі дії в межах кримінального провадження.

Отже, слід констатувати, що окреслені проблемні питання потребують законодавчого втручання. А отже, у законі слід чітко визначити процесуальний порядок проведення обшуку особи в ході її затримання. Вважасмо, що ч. 3 ст. 208 КПК України не повинна бути відсильною нормою, а містити чіткі і зрозумілі правила проведення обшуку затриманої особи, якими повинні стати такі: 1) проводиться уповноваженою службовою особою (у цьому випадку слід акцентувати увагу, що це не слідчий і не прокурор); 2) здійснюється без ухвали слідчого судді на дозвіл обшуку особи; 3) обов'язкова участь не менше двох понять за винятком застосування безперервного відеозапису ходу проведення обшуку особи; 4) здійснюється особою тієї самої статі. Крім того, із метою вирішення проблеми допустимості доказів, отриманих у ході цієї дії, у ст. 214 КПК

Україні доцільно передбачити можливість проведення обшуку особи, тимчасового вилучення майна до внесення відомостей до ЄРДР [41].

До поки такі зміни до законодавства не внесені вважаємо за доцільним враховувати правову позицію Верховного суду, щодо того що особистий обшук затриманої особи до внесення відомостей до ЄРДР не є порушенням норм кримінального процесуального законодавства (ухвала від 16 лютого 2021 року у справі № 204/6541/16-к (провадження № 51-2172км19), де зазначено «що особистий обшук затриманої особи може відбуватися до внесення відомостей у ЄРДР... адже затримання без дозволу суду є непередбачуваною подією, тому вимога до органу правопорядку внести відомості до ЄРДР до такої події є нереалістичною... Особистий обшук затриманої особи є необхідним, крім фіксації доказів правопорушення, також для забезпечення безпеки як осіб, що затримують, так і інших осіб, включаючи саму затриману особу. Тому проведення особистого обшуку не може відкладатися до внесення відомостей до ЄРДР. Внесення чи невнесення відомостей до ЄРДР на час затримання та особистого обшуку особи не може бути умовою законності затримання і, відповідно, фактором, який визначає допустимість доказів, отриманих під час такого обшуку» [30].

5. Забезпечення прав затриманої особи

Існування нечіткого та несистемного урегулювання порядку затримання призводить до порушення прав людини. Згідно зі сформованою практикою фактично затримана особа найчастіше перебуває в органі досудового розслідування без належної реєстрації, що може тривати, як вже було вище вказано, від 1 години до 2–3 діб. Це є суттєвим недоліком правозастосовної діяльності, на яку вже неодноразово звертав увагу ЄСПЛ. Зокрема, у рішенні у справі «Гриненко проти України» Суд встановив порушення підпункту «с» п. 1 ст. 5 Конвенції у зв'язку з тим, що тримання заявника під вартою з 23:00 год. 20 листопада (момент фактичного затримання) до 13.30 год. 21 листопада 2004 року (момент складення протоколу) було незаконним, оскільки воно не було належним чином задокументовано і, отже, процесуальний статус заявника залишався невідомим у цей період («*Grinenko v. Ukraine*», заява № 33627/06, від 15 лютого 2013 р. [49]. Крім цього, у п. 87 рішення у справі «Белоусов проти України» ЄСПЛ вказав, що у протоколі затри-

мання жодним чином не згадувався той факт, що заявник вже тримався під вартою у відділенні міліції більше 30 годин до моменту, коли було складено протокол. Отже, тримання заявника під вартою впродовж періоду, що розглядається, було незаконним («*Belousov v. Ukraine*», заява № 4494/07, § 87, від 7 листопада 2017 року) [50].

Рішенням у справі «Макаренко проти України» ЄСПЛ встановив порушення п. 1 ст. 5 Конвенції у зв'язку з тим, що протоколу затримання заявника на 3 год. та 20 хв. не було, а його відсутності не було надано жодного пояснення («*Makarenko v. Ukraine*», заява № 622/11, § 66, від 30 квітня 2018 року) [51]. Аналогічні порушення, що стосуються незадокументованого затримання особи, встановлено й у інших рішеннях у справах проти України («*Smolik v. Ukraine*», заява № 11778/05, §§ 46-48, від 19 січня 2012 року [52]; «*Kushnir v. Ukraine*», заява № 42184/09, §§ 166-168, від 11 грудня 2014 року [53]).

Зауважимо, що стандарти ЄСПЛ стосовно належної реєстрації всіх дій щодо затриманої особи знайшли відображення в чинному КПК України (ст. 12, ч. 5 ст. 208, ст. 209). Водночас, не зважаючи на практику ЄСПЛ та наявні чіткі законодавчі положення щодо реєстрації затримання з початкового його моменту, на практиці посадові особи припускаються численних порушень прав людини. Зокрема, мова йде про те, коли у приміщенні органу досудового розслідування особа тримається без реєстрації факту затримання; у протоколі затримання зазначається не той час та місце затримання.

Відсутність чи затримка фіксації затримання особи позбавляє затриману особу набуття нею процесуального статусу і, як наслідок, створює перешкоди для повноцінного забезпечення її прав, свобод та законних інтересів. Протягом цього часу особа позбавлена права бачитися із захисником, можливості отримати медичну допомогу, родичі можуть не знати, де перебуває затримана особа.

Зауважимо, що в органах НП зроблено перші кроки задля подолання окресленої ситуації. Так, у грудні 2017 року в ізоляторах тимчасового тримання (далі – ІТТ) Національної поліції України було розпочато пілотний проект із впровадження нової системи обліку всіх дій щодо затриманих осіб – системи «Custody Records». Станом на червень 2021 року цю систему запроваджено в 6 ІТТ – у містах Дніпро, Кропивницький, Сарни, Сєвєродонецьк, Харків і Херсон.

Custody Records – система забезпечення безпеки як затриманих, так і представників правоохоронних органів, яка забезпечує фіксацію усіх дій, що відбуваються із затриманими особами, у проміжок часу з моменту фактичного затримання до застосування судом запобіжного заходу і направлення особи до слідчого ізолятора або до звільнення особи з під варти. Система Custody Records включає такі основні елементи: 1) інститут службових осіб, відповідальних за затриманих (інспекторів із дотримання прав людини); 2) єдину електронну базу всіх дій із затриманими; 3) систему зовнішнього контролю [54].

Для роботи з електронною базою в ІТТ введено нові посади інспекторів із дотримання прав людини. Повноваження службової особи, відповідальної за затриманих, забезпечувати дотримання прав людини, законність тримання під вартою, гарантувати безпечне середовище, а також виявляти порушення процесуальних прав та гарантій затриманої особи до її поміщення в ІТТ. До основних обов'язків інспекторів входить: а) проведення персонального інтерв'ю з кожною особою, яка прибула до ІТТ; б) фіксація цих інтерв'ю та всіх обставин перебування особи в ІТТ в електронному досьє. Слід звернути увагу, що одним із нововведень системи Custody Records є проведення процесуального інтерв'ю із затриманою особою інспектором із дотримання прав людини. Інтерв'ю проводиться, щоб ознайомити затриманого з його правами та дізнатися детальну інформацію про обставини затримання, стан здоров'я, зафіксувати скарги. Серед питань інтерв'ю є, зокрема, запитання про самопочуття затриманої особи; про точні дату, місце та час фактичного затримання; про застосування фізичної сили, зброї чи спеціальних засобів до особи; повідомлення про права у зрозумілій особі спосіб.

Можливості електронної бази дозволяють суттєво змінити систему обліку затриманих осіб та управлінські процеси: зменшити навантаження на працівників ІТТ, які ведуть облік. Фактично інспектор замість 11-ти журналів, які він наразі заповнює під час реєстрації затриманого, заповнює єдину електронну систему. Крім того, система дозволяє швидко отримати доступ до даних, що дозволяють планувати діяльність та ресурси ІТТ. За допомогою системи зовнішнього спостереження працівники Управління забезпечення прав людини Національної поліції України можуть онлайн контролювати стан дотримання

прав затриманих в ІТТ як через електронну підсистему за даними, занесеними до реєстру, так і через систему відеоспостереження [54].

Впровадження пілотного проекту щодо функціонування системи Custody Records в ІТТ показало позитивні зміни в різних напрямках, зокрема направлених на забезпечення прав затриманої особи. Наразі планується введення цієї системи не лише в ІТТ, а й у територіальних відділах НП. У межах цього завдання передбачається розширити можливості наявної електронної підсистеми з метою забезпечення належної фіксації всього періоду перебування затриманої особи під контролем поліції з моменту її фактичного затримання. Першим пілотним відділом із запровадження цієї системи став Холодногірський ВП ГУНП в Харківській області. А найближчим часом ця система повинна запрацювати у інших територіальних відділах НП України [55, с. 292; [56, с. с. 33–36].

Забезпечення цілодобової термінової лінгвістичної допомоги для затриманих осіб. Значення інформування про права затриманих осіб зводиться нанівець, якщо особи, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування, не розуміють мови, якою здійснюється таке інформування, або таке інформування відбувається мовою яка є складною та первантаженою спеціальною термінологією.

Національне законодавство передбачає обов'язок для уповноважених осіб здійснювати роз'яснення прав особам, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування зрозумілою для них мовою. Проте в практичній діяльності під час реалізації вищезазначених вимог існують суттєві ускладнення як щодо роз'яснення прав особі, яка не володіє державною мовою, так і щодо надання пам'яток про права в перекладі на рідну мову, оскільки національне законодавство (наказ МВС України від 23.05.2017 № 440) передбачає такі пам'ятки лише українською мовою.

Результати опитування свідчать про те, що практичні працівники цілком усвідомлюють свої зобов'язання щодо необхідності залучення перекладача особам, які не володіють мовою кримінального судочинства для інформування про права, але майже усі вони зазначають що на сьогоднішній день не в змозі якісно забезпечити належним чином права таким особам, особливо під час затримання.

Дійсно, проблема з пам'ятками, які містять перелік прав зрозумілою мовою, на нашу думку, знаходиться вже на етапі вирішення. Так,

ще в 2016 році в Україні, в рамках проведення масштабного експерименту з раннього інформування поліцейськими затриманих, свідків і потерпілих, були розроблені пам'ятки для затриманих осіб, які перекладені на 12 мов і знаходяться у вільному доступі [57], але той факт, що вищезазначений експеримент був розповсюджений не на всю територію України, а обмежився лише окремими містами та те, що використання зазначених пам'яток не регламентовано ані КПК України ані відомчими нормативно-правовими актами, призвело до того, що про існування таких пам'яток знають незначна кількість практичних працівників та й ті не завжди використовують їх на практиці.

Що ж стосується роз'яснення затриманим особам їх прав, то попри те, що законодавством передбачений механізм залучення перекладачів через Центри з надання безоплатної правової вторинної допомоги [58], проте він є абсолютно не дієвим під час забезпечення затриманої особи послугами перекладача, на відміну від порядку забезпечення таких осіб адвокатами [59].

6. Висновки

Отже, враховуючи окреслені прогалини та суперечності в законодавчій регламентації затримання в порядку ст. 208 КПК України, проблеми у правозастосовній діяльності, вважаємо, що в реаліях сьогодення змінити практику затримань можливо лише шляхом проведення комплексних заходів. *Перший напрям* пов'язаний із законодавчими змінами. Вважаємо, що закон повинен бути зрозумілим. А отже, у КПК України повинні чітко бути визначені, по-перше, процесуальний статус затриманої особи з передбаченням в окремій нормі її поняття, прав та обов'язків; по-друге; вирішено питання стосовно законності затримання до внесення відомостей до ЄРДР; по-третє, урегульовано порядок обшуку затриманої особи. *Другий напрям* пов'язаний із розробкою підзаконних нормативних актів стосовно алгоритму дій уповноваженої службової особи, який би чітко визначав її повноваження; порядок взаємодії між різними службами та підрозділами при затриманні особи. *Третій напрям* пов'язаний із продовженням впровадження в усіх підрозділах органів досудового розслідування та установ попереднього ув'язнення, системи Custody Records за допомогою якої є можливість фіксувати усі дії, що відбуваються з затриманою особою з моменту її

фактичного затримання до вирішення питання про обрання щодо неї запобіжного заходу, зокрема – і під час роз'яснення службовими особами, відповідальними за перебування затриманих, прав затриманій особі. *Четвертий напрям* полягає у посиленні заходів дотримання прав затриманої особи й зокрема, необхідності розробки процесуального порядку залучення перекладача через Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги та дієвого механізму цілодобового забезпечення термінової лінгвістичної допомоги для затриманих осіб, які не володіють мовою кримінального судочинства.

Перспективи подальших розробок вбачаємо у формулюванні чіткого порядку затримання особи, напрацюванні механізму забезпечення прав затриманої особи, а також у розробці алгоритму дій уповноваженої службової особи під час затримання.

Список літератури:

1. Міжнародний пакт про громадські та політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04.11.1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
5. Белоусов Ю., Швець С., Чупров В. та ін. Аналітичний звіт за результатами дослідження «Оцінка ефективності функціонування інституту службових осіб, відповідальних за перебування затриманих, як механізму попередження неналежного поведіння в діяльності поліції» / Рада Європи. 2017. 66 с. URL: <https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/07/Sluzhbovi-osoby-vidpovidalni-za-zatrymanyh-1.pdf>
6. Захарко А. В., Рогальська В. В., Солдатенко О. А., Лазарева Д. В. та ін. Затримання у кримінальному провадженні : навч. посіб. Одеса : Гельветика, 2021. 224 с.
7. Лук'яненко Ю. В. Затримання особи як захід забезпечення кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 236 с.
8. Шульга О. В. Затримання уповноваженою службовою особою у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 255с.
9. Лазарева Д. В. Затримання уповноваженою службовою особою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2017. 236 с.
10. Дояр Є. В. Затримання особи у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 238 с.

11. Ангеленюк А.-М. Ю. Затримання підозрюваного уповноваженою особою в провадженнях про незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин (процесуальні та криміналістичні аспекти) : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 176 с.

12. Фоміна Т. Г. Теоретичні та процесуальні основи застосування запобіжних заходів у кримінальному судочинстві України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2020. 629 с.

13. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

14. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

15. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/page>

16. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 р. № 2229-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/661-15>

17. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>

18. Податковий кодекс України від 01.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

19. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

20. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

21. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

22. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

23. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>

24. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 № 3099-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>

25. Кодекс торговельного мореплавства України : Закон України від 23.05.1995 № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>

26. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>

27. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 04.03.1998 № 160/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80>

28. Щодо дотримання вимог Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Кримінального процесуального кодексу України під час затримання особи : Лист Офісу Генерального прокурора від 17.08.2020 р. № 13/4-565вих-328окв-20.

29. Прокурор: керує? координує? наглядає? розслідує : Звіт за результатами дослідження «Роль прокурора на досудовій стадії кримінального про-

цесу» / Белоусов Ю., Венгер В., Мітько В., Орлеан А., Сущенко В., Яворська В. ; за заг. ред. Белоусова Ю. Київ : СТ-Друк, 2017. 268 с.

30. Ухвала Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 16.02.2021, справа № 204/6541/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>

31. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник. Київ : Істина, 2014. 432 с.

32. Захарко А. В. Черговість затримання особи із внесенням відомостей про вчинений злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 211–218.

33. Фаринник В. І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. 548 с.

34. Янович Ю. П. Складові частини затримання особи без ухвали слідчого судді, суду в кримінальному процесі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. 2014. № 1137. Вип. 18. С. 181–184.

35. Гловюк І. В. Законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою: питання теорії та практики. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2014. Т. 14. С. 299–311.

36. Рогальська В. В. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. *Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 р.: кримінально-правові та процесуальні аспекти* : тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 вересня 2013 р.). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. С. 349–352.

37. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2016 рік «Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні». Київ, 2017. 627 с.

38. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 20.02.2019, справа № 703/5746/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80235371>

39. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 27.11.2019 р., справа № 686/19218/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86035312>

40. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 21.01.2020 р., справа № 756/8425/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87053575>

41. Фоміна Т. Г. Застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні: проблеми теорії та практики : монографія / [Наук. ред. О. О. Юхно]. Харків : Панов, 2020. 576 с.

42. Ухвала Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 16.02.2021, справа № 204/6541/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>

43. Барішніков А. Обшук особи за новим КПК України: теоретичні та практичні проблеми. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2015. № 7/8. С. 35–42.

44. Рогальська В. В. Затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді: процесуальні аспекти. *Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2017. № 2. С. 198–201.

45. Дрозд А. В. Забезпечення недоторканності права власності в кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2019. 236 с.

46. Степанова Г., Степанов О., Кулик М. Обшук особи за КПК України: проблемні питання та шляхи вдосконалення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 294–298.

47. Про узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи: Постанова Пленуму вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 9 від 17.10.2014 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00145.html

48. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 12.04.2018, справа № 758/13581/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73469622>

49. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Гриненко проти України» («Grinenko v. Ukraine»), заява № 33627/06, від 15 лютого 2013 р. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/file/12.pdf>

50. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Белоуов проти України» («Belousov v. Ukraine»), заява № 4494/07 від 7 листопада 2017 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_989

51. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Макаренко проти України» («Makarenko v. Ukraine»), заява № 622/11 від 30 квітня 2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c45.

52. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Смолик проти України» («Smolik v. Ukraine»), заява № 11778/05 від 19 січня 2012 року. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108645>

53. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Кушнір проти України» («Kushnir v. Ukraine»), заява № 42184/09 від 11 грудня 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a64

54. Аналітичний звіт за результатами моніторингу і оцінки системи Custody Records в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України. 2019. 64 с. URL: <https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Monitorynhovyyu-zvit-Custody.pdf>

55. Фоміна Т. Г. Custody Records: нова система обліку всіх дій щодо затриманих осіб. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування* : тези доп. всеукр. наук.-практ.конф. (м. Харків, 28 листоп. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 288–292.

56. Рогальская В. В. Целесообразность внедрения системы Custody records: почему это выгодно всем? *Экономические аспекты уголовного процесса: теория и практика*: сборник докладов Международного научного семинара. Составитель Тапенова А.Р. Академия правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан, Нур-Султан. 2019. С. 33–36.

57. Інформування про права шляхом вручення інформаційних пам'яток. Сайт «Українська фундація правової допомоги». URL: <https://ulaf.org.ua/information-leaflets/>

58. Про деякі питання залучення перекладачів (сурдоперекладачів) для забезпечення надання безоплатної вторинної правової допомоги : постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 401. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-2016-%D0%BF#Text>

59. Рогальська В. В. Процесуальні вимоги інформування осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування, про їх права, в контексті забезпечення справедливого судочинства. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 6. С. 150–156.

References:

1. Mizhnarodnyy pakt pro hromadski ta politychni prava: Mizhnarodnyy dokument vid 16.12.1966 r. Retrieved from: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

2. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod: Mizhnarodnyy dokument vid 04.11.1950 r. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004

3. Konstitutsiya Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141.

4. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

5. Belousov Yu., Shvets' S., Chuprov V. ta in. (2017). Analychnyy zvit za rezul'tatamy doslidzhennya «Otsinka efektyvnosti funktsionuvannya instytutu sluzhbovykh osib, vidpovidal'nykh za perebuvannya zatrymanykh, yak mekhanizmu poperedzhennya nenalezhnogo povodzhennya v diyal'nosti politsiyi» / Rada Yevropy. 66 p. Retrieved from: <https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2017/07/Sluzhbovi-osoby-vidpovidalni-za-zatrymanykh-1.pdf>

6. Zakharko A. V., Roghaljsjka V. V., Soldatenko O. A., Lazareva D. V. ta in. (2021). *Zatrymannya u kryminal'nomu provadzhenni* [Detention in criminal proceedings]. Odesa: Hel'vetyka.

7. Luk'janenko Ju. V. (2016). *Zatrymannya osoby yak zakhid zabezpechenya kryminal'noho provadzhennya* [Detention of a person as a measure to ensure criminal proceedings] (PhD Thesis). Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs.

8. Shuljgha O. V. (2016). *Zatrymannya upovnovazhenoyu sluzhbovoyu osoboyu u kryminal'nomu provadzhenni* [Detention by an authorized official in criminal proceedings] (PhD Thesis). Kyiv: National Academy of Internal Affairs.

9. Lazareva D. V. (2017). *Zatrymannya upovnovazhenoyu sluzhbovoyu osoboyu* [Detention by an authorized official]. (PhD Thesis). Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.

10. Dojar Je. V. (2018). *Zatrymannya osoby u kryminal'nomu provadzhenni* [Detention of a person in criminal proceedings] (PhD Thesis). Kyiv: National Academy of Internal Affairs.

11. Anghelenjuk A.-M. Ju. (2018). *Zatrymannya pidozryuvanoho upovnovazhenoyu osoboyu v provadzhennyakh pro nezakonnyy obih narkotychnykh zasobiv i psykhotropykh rechovyh (protseusual'ni ta kryminalistychni aspekty)* [Detention of a suspect by an authorized person in proceedings on illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances (procedural and forensic aspects)]. L'viv: L'vDUVS.

12. Fomina T. G. (2020). *Teoretychni ta protseusual'ni osnovy zastosovuvannya zapobizhnykh zakhodiv u kryminal'nomu sudochynstvi Ukrayiny* [Theoretical and procedural bases of application of precautionary measures in criminal proceedings of Ukraine] (Dissertation of Doctor of Law). Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs.

13. Pro Natsional'nu politsiyu: Zakon Ukrayiny vid 02.07.2015 r. № 580-VIII. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

14. Pro Natsional'nu hvardiyu Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 13.03.2014 r. № 876-VII. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

15. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 25.03.1992 r. № 2229-XII. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/page>

16. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 03.04.2003 r. № 2229-XII. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/661-15>

17. Pro derzhavnyy kordon Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 04.11.1991 r. № 1777-XII. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>

18. Podatkovyy kodeks Ukrayiny: vid 01.12.2010 r. № 2755-VI. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

19. Pro Natsional'ne antykoruptsiyne byuro Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 14.10.2014 r. № 1698-VII. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

20. Mytnyy kodeks Ukrayiny vid 13.03.2012 r. № 4495-VI. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

21. Pro borot'bu z teroryzmom: Zakon Ukrayiny vid 20.03.2003 r. № 638-IV. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/638-15>

22. Pro Derzhavne byuro rozsliduvan': Zakon Ukrayiny vid 12.11.2015 № 794-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

23. Pro Derzhavnu kryminal'no-vykonavchu sluzhbu Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 23.06.2005 № 2713-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>

24. Pro Viys'kovu sluzhbu pravoporyadku u Zbroynykh Sylakh Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 07.03.2002 № 3099-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>

25. Kodeks torhovel'noho moreplavstva Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 23.05.1995 № 176/95-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>

26. Pro Zbroyni Syly Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 06.12.1991 № 1934-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>

27. Pro derzhavnu okhoronu orhaniv derzhavnoyi vlady Ukrayiny ta posadovykh osib: Zakon Ukrayiny vid 04.03.1998 № 160/98-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80>

28. Shchodo dotrymannya vymoh Konventsiiyi pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod ta Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny pid chas zatrymannya osoby: Lyst Ofisu Heneral'noho prokurora vid 17.08.2020 r. № 13/4-565vykh-328okv-20.

29. Byelousov Yu., Venher V., Mit'ko V., Orlean A., Sushchenko V., Yavors'ka V. (2017). Prokuror: keruye? koordynuye? nahlyadaye? rozsliduye: Zvit za rezul'tatamy doslidzhennya «Rol' prokurora na dosudoviyi stadiyi kryminal'noho protsesu» / za zah. red. Byelousova Yu. Kyiv: ST-Druk, 268 p.

30. Ukhvala Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 16.02.2021, sprava № 204/6541/16-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>

31. Lobjko L. M. (2014). *Kryminal'nyy protses* [Criminal proceedings]. Kyiv: Istyna.

32. Zakharko A. V. (2014). Cherhovist' zatrymannya osoby iz vnesennyam vidomostey pro vchynenyy zlochyn do Yedynoho reyestru dosudovykh rozsliduvan' [The order of detention of a person with the entry of information about the crime in the Unified Register of pre-trial investigations]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, no. 3, pp. 211–218.

33. Farynyk V. I. (2017). *Zastosuvannya zakhodiv zabezpechennya kryminal'noho provadzhennya: teoriya ta praktyka* [Application of measures to ensure criminal proceedings: theory and practice]. Kyiv: Alerta.

34. Janovych Ju. P. (2014). Skladovi chastyny zatrymannya osoby bez ukhvaly slidehoho suddi, sudu v kryminal'nomu protsesi [Components of detention of a person without the decision of the investigating judge, of the court in criminal proceedings]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya: Pravo*, vol. 18, no. 1137, pp. 181–184.

35. Ghlovjuk I. V. (2014). Zakonne zatrymannya ta zatrymannya upovnovazhenoyu sluzhbovoyu osoboyu: pytannya teorii ta praktyky [Legal detention and detention by an authorized official: issues of theory and practice]. *Naukovi pratsi Natsional'noho universytetu «Odes'ka yurydychna akademiya»*, vol. 14, pp. 299–311.

36. Rohalska V. V. (2013). Zastosuvannya zakhodiv zabezpechennya kryminal'noho provadzhennya do vnesennya vidomostey do Yedynoho reyestru dosudovykh rozsliduvan' [Application of measures to ensure criminal proceedings before entering information into the Unified Register of Pre-trial Investigations]. *Proceedings of the Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny 2012 r.: kryminal'no-pravovi ta protsesual'ni aspekty (Ukraine, Lviv, September, 19-20, 2013)*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, pp. 349–352.

37. Shehorichna dopovid' Upovnovazhenoho Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z prav lyudyny za 2016 rik «Pro stan doderzhannya ta zakhystu prav i svobod lyudyny i hromadyanyna v Ukraini». Kyiv, 2017. 627 p.

38. Postanova Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 20.02.2019, sprava № 703/5746/14-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80235371>

39. Postanova Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 27.11.2019 r., sprava № 686/19218/17. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86035312>

40. Postanova Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 21.01.2020 r., sprava № 756/8425/17. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87053575>

41. Fomina T. G. (2020). *Zastosuvannya zapobizhnykh zakhodiv u kryminal'nomu provadzhenni: problemy teorii ta praktyky* [Application of precautionary measures in criminal proceedings: problems of theory and practice]. Kharkiv: Panov.

42. Ukhvala Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 16.02.2021, sprava № 204/6541/16-k. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95533196>

43. Baryshnikov A. (2015). Obshuk osoby za novym KPK Ukrainy: teoretychni ta praktychni problem [Search of a person under the new CPC of Ukraine: theoretical and practical problems]. *Visnyk Natsional'noyi asotsiatsiyi advokativ Ukrainy*, no. 7/8, pp. 35–42.

44. Rohalska V. V. (2017). Zatrymannya upovnovazhenoyu sluzhbovoyu osoboyu bez ukhvaly slidchoho suddi: protsesual'ni aspekty [Detention by an authorized official without the decision of the investigating judge: procedural aspects]. *Porivnyal'no-analitychne pravo. Elektronne naukove fakhove vydannya yurydychnoho fakul'tetu DVNZ «Uzhhorods'kyi natsional'nyi universytet»*, no. 2, pp. 198–201.

45. Drozd A. V. (2019). Zabezpechennya nedotorkannosti prava vlasnosti v kryminal'nomu provadzhenni [Ensuring the inviolability of property rights in criminal proceedings] (PhD Thesis), Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs.

46. Stepanova Gh., Stepanov O., Kulyk M. (2017). Obshuk osoby za KPK Ukrainy: problemni pytannya ta shlyakhy vdoskonalennya [Search of a person under the CPC of Ukraine: problematic issues and ways to improve]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i parvo*, no. 2, pp. 294–298.

47. Pro uzahal'nennya sudovoyi praktyky shchodo roz'hlyadu slidchym suddeyu klopotan' pro nadannya dozvolu na provedennya obshuku zhytla chy inshoho volodinnya osoby: Postanova Plenumu vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z roz'hlyadu tsyvil'nykh i kryminal'nykh sprav № 9 vid 17.10.2014 r. Retrieved from: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00145.html

48. Postanova Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 12.04.2018, sprava № 758/13581/15-k. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73469622>

49. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny u spravi «Hrynenko proty Ukrainy» («Grinenko v. Ukraine»), zayava № 33627/06 vid 15 lyutoho 2013 r. Retrieved from: <https://mvs.gov.ua/upload/file/12.pdf>

50. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny u spravi «Byelouov proty Ukrainy» («Belousov v. Ukraine»), zayava № 4494/07 vid 7 lystopada 2017 roku. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_989

51. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny u spravi «Makarenko proty Ukrainy» («Makarenko v. Ukraine»), zayava № 622/11 vid 30 kvitnya 2018 roku. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c45

52. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny u spravi «Smolyk proty Ukrainy» («Smolik v. Ukraine»), zayava № 11778/05 vid 19 sichnya 2012 roku. Retrieved from: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108645>

53. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny u spravi «Kushnir proty Ukrainy» («Kushnir v. Ukraine»), zayava № 42184/09 vid 11 hrudnya 2014 roku. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a64

54. Analychnyy zvit za rezul'tatamy monitorynhu i otsinky systemy Custody Records v izolyatorakh tymchasovoho trymannya Natsional'noyi politysiyi Ukrainy. 2019. 64 p. Retrieved from: <https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Monitorynhovyy-zvit-Custody.pdf>

55. Fomina T. G. (2019). Custody Records: nova systema obliku vsikh diy shchodo zatrymanykh osib [Custody Records: a new system for recording all actions against detainees]. Proceedings of the *Protsesual'ne ta tekhniko-kryminalistychnye zabezpechennya dosudovoho rozsliduvannya (Ukraine, Kharkiv, November, 28, 2019 p.)*, Kharkiv: MVS Ukrainy, Kharkiv.nats. un-t vnutr. sprav, pp. 288–292.

56. Rohalska V. V. (2019). Tselesoobraznost' vnedreniya systemy Sustody records: pochemu eto vygodno vsem? [Feasibility of introducing a customer records system: why is it beneficial for everyone?]. Proceedings of the *Ekonomicheskyye aspekty ugolovnoho protsesa: teoriya i praktika* (eds. Topenova A.R.). Kazakhstan: Akademiya pravookhranitel'nykh organov pri General'noy prokurature Respubliki Kazakhstan, pp. 33–36.

57. Informuvannya pro prava shlyakhom vruchennya informatsiynykh pam'yatok. Sayt «Ukrayins'ka fundatsiya pravovoyi dopomohy». Retrieved from: <https://ulaf.org.ua/information-leaflets/>

58. Pro deyaki pytannya zaluchennya perekladachiv (surdoperekladachiv) dlya zabezpechennya nadannya bezoplatnoyi vtorynnoyi pravovoyi dopomohy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.06.2016 № 401. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-2016-%D0%BF#Text>

59. Rohalska V. V. (2019). Protsesual'ni vymohy informuvannya osib, shchodo yakykh zdiysnyuyet'sya kryminal'ne peresliduvannya, pro yikh prava, v konteksti zabezpechennya spravlydlyvoho sudochynstva [Procedural requirements for informing prosecuted persons of their rights in the context of ensuring a fair trial]. *Visegrad Journal on Human Rights*, no. 6, pp. 150–156.